

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در برنامه
اندازه‌شناسی آسیا - اقیانوسیه»

مقدمه

متروлоژی علم اندازه‌گیری است و هر دو تعریف تجربی و نظری را دربرمی‌گیرد. در هر سطح عدم اطمینان و در هر زمینه علمی و فناوری، متروлоژی برای همه اهمیت حیاتی دارد. شبکه پیچیده اما نامرئی خدمات، تأمین‌کنندگان و ارتباطات که همه به آن وابسته است، بر عملیات کارآمد و قابل اطمینان متروлоژی متمرکز هستند برای نمونه:
- موفقیت اقتصادی کشورها به توانایی در تولید و تجارتي وابسته است که در آن محصولات به‌طور دقیق ساخته و آزمون شده‌اند.

مخصوصی سخن علمی
مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

- سیستم ناوبری ماهواره‌ای و همبستگی زمانی بین‌المللی، موقعیت مکانی دقیق را شناسایی می‌کنند.
- سلامت انسان‌ها به‌صورت حیاتی به توانایی تشخیص دقیق وابسته است و اندازه‌گیری قابل اعتماد فوق‌العاده مهم است.

شماره ثبت:

۳۰۶

شماره چاپ:

۶۷۴

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۷/۲۳

- مصرف‌کنندگان به مقدار بنزینی که توسط پمپ تحویل داده می‌شود، اعتماد می‌کنند.
تمام اشکال اندازه‌گیری فیزیکی و شیمیایی، کیفیت زیست ما را تحت تأثیر قرار می‌دهند. به‌دلیل نیاز به توافقنامه بین‌المللی در امور مربوط به متروлоژی، یک معاهدات و بین‌المللی معروف به کنوانسیون متر در اوایل سال ۱۸۷۵ شکل گرفت. کنوانسیون متر زمینه‌ساز تأسیس اداره بین‌المللی اوزان و مقیاس‌ها (BIPM)^۱ در سال ۱۸۷۵ شد که امروزه سنگ‌بنای موافقتنامه‌های بین‌المللی در مورد واحدهای اندازه‌گیری است.

معاونت پژوهش‌های
زیربنایی و امور
تولیدی
دفاتر: مطالعات انرژی،
صنعت و معدن
مطالعات حقوقی

برنامه اندازه‌شناسی آسیا پاسفیک (APMP)^۲ از اجتماع مراکز اندازه‌شناسی ملی منطقه آسیا پاسفیک تشکیل شده است. مهمترین وظیفه مراکز اندازه‌شناسی (NMI)^۳ بهبود توانمندی اندازه‌شناسی منطقه‌ای از طریق تبادل تجربیات و خدمات فنی بین آزمایشگاه‌های عضو است. APMP همچنین یک سازمان اندازه‌شناسی منطقه‌ای (RMO)^۴ برای به رسمیت شناختن استانداردهای اندازه‌گیری و گواهی‌نامه‌های کالیبراسیون و اندازه‌گیری در سطح جهانی است. برنامه اندازه‌شناسی در سال ۱۹۷۷، به ابتکار شورای علمی کشورهای مشترک‌المنافع تشکیل شد. زمانی که نام APMP تعیین شد، دامنه واجد شرایط بودن عضویت در سال ۱۹۸۰ به خارج از کشورهای مشترک‌المنافع گسترش یافت.

مشخصات گزارش

شماره تایپی:

۱-۳۱۰۱۵۴۸۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۸/۱۶

1. International Bureau of Weights and Measures.
2. Asia Pacific Metrology Programme.
3. National Metrology Institutes
4. Regional Metrology Organization

بیان مسئله

اهداف کلی APMP و عضویت در آن ترویج هماهنگی فعالیت‌ها و خدمات اندازه‌شناسی است تا اعضا بتوانند به همسانی اندازه‌ها و آزمون‌ها در داخل منطقه دست یابند و اطمینان متقابلی در میان اعضا نسبت به اندازه‌هایشان به وجود آید.

اهداف خاص APMP عبارتند از:

- توسعه همکاری نزدیک بین اعضا در زمینه کار در مورد استانداردهای اندازه‌گیری که در داخل منطقه صورت می‌گیرد.
- بهبود سطح استانداردهای اندازه‌شناسی و به رسمیت شناخته شدن اعضا از طریق نظارت بر خدمات کالیبراسیون.
- حصول اطمینان از سازگاری و انطباق استانداردهای اندازه‌گیری منطقه‌ای با استانداردهای اخیر بین‌المللی اوزان و مقیاس‌های (BIMP) به منظور دستیابی به یک سیستم بین‌المللی یکپارچه.
- مهمترین زمینه‌های فعالیتی APMP در دستیابی به اهداف فوق‌الذکر مشتمل بر هماهنگی در پروژه‌های استانداردهای اندازه‌گیری بین اعضا، انتقال تجربیات، تشویق و تسهیل همکاری بین اعضا، مقایسه استانداردهای اندازه‌گیری بین آزمایشگاهی، ایجاد بانک اطلاعاتی منطقه‌ای، برطرف کردن نیازهای اعضای کمتر توسعه‌یافته، برقراری و حفظ ارتباط مؤثر با سایر سازمان‌های منطقه‌ای و نهادهای اندازه‌شناسی بین‌المللی و منطقه‌ای، تشویق مشارکت در توافق به رسمیت شناختن متقابل جهانی (MRA)^۱ و انجام سایر فعالیت‌هایی که مجمع عمومی APMP در مورد آنها تصمیم‌گیری می‌کند.

مأموریت APMP ارتقا و حمایت از زیرساخت اندازه‌گیری در منطقه آسیا - اقیانوس آرام است که این امر:

- تجارت بین‌المللی را تسهیل می‌کند.
 - کارآیی و رقابت‌پذیری صنعتی را بهبود می‌بخشد.
 - عدالت در بازار را تضمین می‌کند.
 - کیفیت زندگی و محیط را افزایش می‌دهد.
- چشم‌انداز APMP تبدیل شدن به یک سازمان اندازه‌گیری منطقه‌ای فراگیر و شفاف که رهبری حل چالش‌های اندازه‌گیری در منطقه را برعهده دارد.

APMP دارای ۲۴ عضو کامل (شامل ۴۰ مؤسسه) و ۷ عضو وابسته (شامل ۷ مؤسسه) است.^۲ کشورهای استرالیا، بنگلادش، کامبوج، چین، تایوان، کره جنوبی و شمالی، فیجی، هنگ‌کنگ، هند، اندونزی، ژاپن، مالزی، آنگولا، نپال، نیوزیلند، پاکستان، گینه جدید، فیلیپین، روسیه، سنگاپور، سریلانکا، تایلند و ویتنام عضو کامل این نهاد هستند و کشورهای مصر، اردن، قزاقستان، کنیا، آفریقای جنوبی، سوریه، امارات متحده عربی و آمریکا از اعضای وابسته این نهاد هستند.

شایان ذکر است که براساس اطلاعات غیررسمی به دست آمده از مرکز اندازه‌شناسی سازمان ملی استاندارد ایران، مبلغ عضویت در APMP حدود ۱۲۰۰ دلار است.

ارزیابی و تحلیل لایحه

لایحه مذکور شامل ماده واحده و یک تبصره است. در ماده واحده به دولت اجازه داده می‌شود که در برنامه اندازه‌شناسی آسیا - اقیانوسیه به شرح یادداشت تفاهم یا پیوست و ضمیمه آن، عضو این برنامه منطقه‌ای شود و نسبت به پرداخت حق عضویت و یا

1. Mutual Recognition Agreement

۲. عضویت هر کشور با اقتصاد در APMP در قالب مؤسسات یا نهادها صورت می‌گیرد و ممکن است از هر کشوری چندین مؤسسه یا نهاد عضو شوند.

کمک اقدام کند. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت نیز برعهده دولت است. در تبصره به موضوع رعایت اصل هفتادوهفتم قانون اساسی^۱ درمورد هرگونه اصلاح یادداشت تفاهم و ضمام آن موضوع جزء «۴» بند «۵» آن تأکید شده است.

همان گونه که در بخش قبلی توضیح داده شد، پیوستن به برنامه اندازه‌شناسی می‌تواند موجبات تسهیل در تجارت بین‌المللی و کارآیی و رقابت‌پذیری صنعتی را افزایش دهد که عمدتاً دارای ابعاد اقتصادی است، اما نحوه عضویت و تکالیف کشورهای عضو در برنامه‌های منطقه‌ای از منظر حقوقی بسیار اهمیت دارد که نیازمند بررسی بیشتر است. در متن ماده واحده علاوه بر پرداخت حق عضویت به موضوع کمک نیز اشاره شد که این امر از ابعاد حقوقی می‌تواند محل ایراد باشد چون نوع کمک باید مشخص باشد و میزان آن باید به موجب قانون شفاف باشد. بنابراین با توجه به ماهیت مالی کمک و تداوم احتمالی آن در دوره‌های مختلف و مشخص نبودن سازوکار پرداخت کمک‌های مالی، درج عبارت «کمک» محل ابهام و مغایر با اصل هفتادوهفتم قانون اساسی است.

در تبصره نیز به درستی به موضوع رعایت اصل هفتادوهفتم قانون اساسی تأکید شده است، اما باید به دو نکته اساسی توجه کرد؛ اولاً بیان ضمام به صورت عام می‌تواند محل ایراد باشد زیرا که یادداشت تفاهم موجود دارای دو ضمیمه یا پیوست است و به همین دلیل لازم است عنوان این دو پیوست عیناً در تبصره ذکر شود تا اضافه شدن دیگر ضمام احتمالی به یادداشت تفاهم در سال‌های عضویت، موجبات نقض اصل هفتادوهفتم قانون اساسی را فراهم نکنند. ثانیاً علاوه بر جزء «۴» بند «۵» یادداشت تفاهم، جزء «۲» بند «۵» و عموم ماده (۱۴) پیوست (۲) با عنوان «آیین کار مجمع عمومی برنامه اندازه‌شناسی و همکاری‌ها» نیز مشمول اصول هفتادوهفتم و یکصدوبیست‌وپنجم قانون اساسی^۲ است که به جهت عدم مغایرت با این اصول، ضرورت دارد در تبصره عیناً ذکر شود.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

با توجه به اهمیت پیوستن به برنامه‌های منطقه‌ای از قبیل برنامه اندازه‌شناسی آسیا - اقیانوسیه با اهداف ارتقای استانداردهای اندازه‌شناسی، تسهیل در تجارت بین‌الملل و ارتقای توان صادرات غیرنفتی در راستای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی کلیات لایحه مورد تأیید است، اما با توجه به مغایرت‌های مطرح شده در بخش قبلی گزارش که عمدتاً مبتنی بر اصول هفتادوهفتم و یکصدوبیست‌وپنجم قانون اساسی می‌باشد، پیشنهاد می‌شود:

اصلاح متن ماده واحده به صورت زیر:

در انتهای سطر دوم عبارت «و یا کمک» حذف گردد.

اصلاح و بازنویسی تبصره به صورت زیر:

«رعایت اصول هفتادوهفتم و یکصدوبیست‌وپنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران درخصوص اصلاح یا بازنگری یادداشت تفاهم به ترتیب موضوع جزء‌های «۲» و «۴» بند پنجم یادداشت تفاهم، ضمیمه اول و ماده (۱۴) ضمیمه دوم و یا هرگونه ضمیمه جدید الزامی می‌باشد».

بنابراین با توجه به اینکه هر دو پیشنهاد درخصوص اصلاح متن ماده واحده و تبصره عیناً در گزارش نهایی کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی آمده است، تصویب لایحه با محتوای مندرج در گزارش کمیسیون، پیشنهاد می‌شود.

۱. عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، قراردادها و موافقتنامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.
 ۲. امضای عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، موافقتنامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی اوست.